

Թիւն, յի անայ պատանիներ ու երիտասարդ-
ները իրենց նախնական սովորական խոնարհ
հնազանդութենէն ու ամբօթած համեստութե-
նէն անդր անցայց սղայ աւայ իրենց հաճոյից
եւ կամաց ետեւ երթալու ճամբաներ կ'ընեն.
սրճանոցներ յաճախել արբեցու թեան մերձե-
նալ, անուրժակի սիրած բանը գործածել, ըզ-
գեսուց փոփոխութիւն ու վայելչութիւն սի-
րել, այն նախկին պարզ ու անմեղ իսկիւր ա-
մօթ համարելով անձնավնաս ու դանձավնաս իս-
ղերու եւ տեղերու զբաղիլ: Եւ մենք ալ չենք
սիրեր, մանաւանդ կ'ըողբենք այն ծնողաց եւ
մեծաց դէմ. որոնք չափազանց կ'ընչեն տղաք-
ներ, չեն թողուր խօսիլ, չեն թողուր երբէք
շարժիլ, կամ զօտնուլ կամ խաղալ. ասոնք աննե-
րելի բռնաւորութիւն են եւ մեծ վնաս կ'հե-
տէւի տղայի բարոյց եւ կենաց. սակայն եւ կը-
փափագինք ալ որ փոքրերը միշտ մեծաց եւ
ծնողաց պատկառանքն ու պնդութիւնը կը-
րեն. անոնց յարգանք եւ հնազանդութիւն
ցոյց տան:

Ի՞նչ այս եղծումներէն սուրբ էր յի ան յա-
ռաջագոյն. Պօլիս գնալ գալն արաց այս. եւ այ-
սօր այսչափ անձանց ի Պօլիս գնալուն պատ-
ճառն եղաւ այս: Բայց ո՞րմ հայրենակից, ո՞
համայն ազգայինք. մենք ինչ վիճակի մէջ ալ
լինինք, դեռ կրնանք լաւ ապրիլ. մի միայն սխ-
տելէ փախչինք. անտերէ, որ քան զբռնուոր
աւելի կիկղեքէ զմեզ. եւ ծանրագին տուրքերէն
շատ ծանր է մեզ: Ի՞նչ եւ երկրի բնական վայել-
չութիւն ունին եւ անձամբ աշխոյժ ու ճար-
տար են մեր հայրենակիցք, մանաւանդ մեծա-
պէս հաւատարմութեան եւ կատարելութեան
շնորհք ունին իրենց որ եւ իցէ պաշտօնի կամ
գործոց մէջ. ուսումնասիրութեան ալ կարի փա-
փագող եւ հետամուտ, կրօնասէր եւ աստուա-
ծամաս, ասոնք այնպիսի ձիրքեր են որ կրնան
մեծ յառաջագիւտութեան առաջնորդութիւն ը-
նել. սակայն խղճաբեաց այսպէս դժբաղդ, պան-
դուխտ, գաղթական. վարստեալ վիճակը զի-
րենք. Թշուառ եւ աննպասակ ըրեր է:

Եւ Թէպէտ վերջիշեալ ազատամտութիւն, զոր
մէք արհամարհելով գրեցինք, ուրիշներու ա-
ռաջ ծանր բանմը չհամարվիր, մանաւանդ թէ
վայելչասիրութիւն ու կամաց ազատութիւն ալ
կերպովմը մարդկային յառաջագիւտութեան ճամ-
բայ կ'ընեն. մեք չեմք համաձայնիր այս ը-
սողներուն հետ. մանաւանդ յի անայ մէջ վայելչա-
սիրութեան մասին. ուր ինչպէս յառնեցինք, վաս-
տակ ուսարդիւնք չկայ, եւ թէ վայելչութիւնը
կ'սիրեն, բնական շատ կայ. ամէն փողոցներու
մէջ ուռեղեւց շարքը, անոց հովանիք, զղը-

դուն ու վազկուն ջրոց առունքը. ծառաւե-
այգիներ. բազմաւեսակ ծաղիկներ. միրգեր. եւ
այլն: Ինչ վայելչութիւն էր յառաջ, քանի որ սըր-
ճանոցներ չկային. փողոցները ծառերու հովան-
եաց տակ ժողոված կ'ուսէին ծեր. ու կատարեալ
մարդիկ իրար հետ կ'ուսակցէին. եւ մանկային
իրենց առաջ խումբ կ'ազմեւ կ'ապաշխի. ի հը-
րապարակս: Եւ վայելչասիրութեան մասին
լազ կամաց ազատութիւն մոլորութիւն է ըստ
մեզ. ասով կ'եղծուի բարոյականութիւն, ծա-
ղին շատ շարիք. զորս չեմք ուզեր հոս թը-
ւել. կ'ընշուի նախնական հայկական շատ բա-
րի սովորութիւններ, կ'պակսի, ինչպէս արդէն
կ'երեւի, բարեպաշտ ջերմեռանդութիւն. եւ
այլն:

Բայց մեք դառնալք գովել ալ մեր հայրե-
նակիցները, ժամանակիս պահանջման համեմատ
զգացմունք եւ վարմունք ունին. եւ թէպէտ
նախապաշարմունքներ ալ կան, բայց հին մասին
քով միայն: Երբեք դպրատանց վրայ հոգ տարող.
ընկերութիւններ կ'ազմող. հասարակաց իրա-
ւունքը պաշտպանող. ազգի վրայ սէր ունեցող.
բարեկարգութեանց խնդրող. եւ այսպիսի բանե-
րու լաւապէս հեռեւօգ: Եւ գովեմք արդոյ Պ.
Մկրտիչ Տ. Մանվեան. որ քանի տարի է հե-
տէ գրատունը բացած է քաղաքի մէջ. ուր
գիրքեր կ'վաճառէ, բայց իբրեւ հասարակաց ըն-
թերցարան ամէն մարդ հոն կ'երթան լրագիր-
ներ կարդան. ուսումնական առարկութիւններ
կրնեն: Բանիմ ընկերութիւնները գիտեմք, ո-
րոց սկզբունք մօտ տարիներս եղած են. եւ կար-
ծեմք դեռ կ'շարունակվին, ու կ'ցանկամք թող
շարունակվին:

Վրենհատից ընկերութիւն. Հայրենասիրաց
ընկերութիւն. Ուսումնասիրաց ընկերութիւն.
Եւ Լաւորական ընկերութիւն: Եւ քան զասոնք
առաւել մեծ եւ արդիւնաւոր են, Եւ Երկրա-
գործական ընկերութիւն. որ ի Պօլիս գտնուող
ի անցիքն են կազմեր. եւ արդէն բաւական
գրամագլուխ պատրաստեր, որով ընկերութեան
համար հողը պիտի գնեն յի անայ մէջ. եւ թը-
թենի կամ ուրիշ կերպ օգտուէտ քոյսեր ու
տուններ մշակեն: Եւ Եւրոպական ընկերու-
թիւն. զոր նոր կազմելու կ'ընեն արդէն. եւ այս
պիտի լինի ընդհանրական պայման, ամէն
ընկեր կ'պարտաւորվի յի անայ միջէն ելած
զգեստեղէնները հազնիլ. ուրիշ վաճառքներ
չառնել, Եւ քաջալերեմք եւ կ'գովեմք ամէն
ընկերութիւններն ալ. բայց առաւել այս վեր-
ջի երկու ընկերութիւններ, որոց համար ու-
րախութեամբ կ'բարեմաղթեմք յարանուա-

Վերոյդրեալ նամակը հրատարակելով,
 և բերելով իմ յարգնկայաւ շայ հասարակու-
 թեան բարի գգացմանց վրայ. և գովեմք զի-
 րենք եւ պատիւ և ձօնեմք Վարդանեանց
 ընկերութեան: Սոյն հայեցուածք դարձու-
 ցանելով շատ տեղերու ազգայնոց վրայ ալ
 մեծ ուրախութիւն և զգամբ վառ եռանդմբ
 եւ անկեղծ սէրմբ տեսնելով ամէնուն վրայ
 սա Սահմանադրութիւն. յորմէ միայն կը-
 յուսայ մեր թշուառ ազգ տեսնել բարե-
 կարգութիւն եւ լուսաւոր վերանորոգու-
 թիւն իր հին աւուրց, խաւարին, եղծեալ,
 եւ անկեալ դրութեան: Բայց եւ կ'արեւ-
 րինք ալ նայելով շատ քաղաքներ, ուր Սահ-
 մանադրութիւն անսահմաններուն ձեռքէն
 և բռնապարփի, դեռ տեղ տեղ միայն թա-
 ղականներ ընտրուած են, որք աղայականաց
 կրից եւ բռնաց մէջ ճգնուելով իրենց տեղ-
 հական եւ խիստ կարեւոր պարտքն ան-
 գամ չեն ժամաներ կատարել: Ստուգմա-
 րաններ. . . ուսուցիչներ. . . ուսանողներ. . .
 ո՛հ պակաս և տեսնանք, պակաս և կարգամբ
 այս ձայներ լրացիրներու մէջ: Դեռ Պան-
 տրմայու մէջ և զգնակաւ: Օրթութեանց, դեռ
 Օմբուռնոյ մէջ Առաքելաներ կեռան, դեռ
 Արմոյ մէջ Անագորոյն և տիրէ թողովու-
 թիւները, որչափ մեղադրելի են թէ կարին
 թէ ի ան, որք ո'ոնէ սոսկ տարեդարձի ան-
 գամ չեն կատարած. ի ան, մանաւանդ
 ի ան. տարին և լրանայ ահա, որ սա Սահ.
 հրահանգն ընկալաւ, բայց դեռ քանիմբ
 թաղի միութիւն կամ գործադրութիւն չու-
 նեցաւ. փառք ինքուցեոյն. եւ ես կ'ամա-
 չեմ նոյն հայրենեաց զաւակ լինելով. . .
 Բայց ոչ, ով ժամանակիս որդիք նոր սե-
 րունդք, նոր հայք. մի դադարէք, արթնցէք,
 զօրացէք, անդուլ գործեցէք, գծաւարու-
 թիւններէ մի վհատիք, ամէն Սահմանա-
 դրականներ, այդ արգելքներ ձեր ուժը կը-
 մեծցունեն, ձեր յաղթանակ մեծ և ընեն.
 անշուշտ կացէք, պիտի յաղթէք, քանզի ի-
 րաւունք ունիք. եւ նոյն ինքն իրաւունք
 Աստուած է, որոյ կ'ստնարհին թէ պետք եւ
 թէ բռնաւորք, թէ մեծատունք եւ թէ հը-
 զօրք. — Ի՛նչ միայն մեր յոյս:

ՆՈՒՆԻ

Եւ Երծուիկ

Թագուհին ոսկեգլխակ կամարածեմ եւ
 լուսայեղց,
 Յերեւումն մեղաւետաց զգարձ ձեր կըր-
 կին վայրդ տարիատենչ,
 Հարաւային հողմն հեղիկ քաղցրահնչիւն
 անուշակ,
 Թեւօքն իւր լցոյց սրտիս զփափաք:
 Ան ախուր առ ժամանակ մտեալ ցաւոցն
 ի խոր սենեակ.
 Ընդ թափառս Արծուիկիդ սուգ գգե-
 ցաւ սիրտ իմ համակ,
 Ահ դառնաշունչ հողմ ձիւնից շարժեալ
 նախսնձ ի գրգիռ,
 Փչեաց եւ եհան զձեզ տաբաղիր:
 Իսկ իսպառ անցին թուան բուրբ ձմե-
 րան ո' ցրտաշունչ,
 Ընդ գուշակ ծաղկապսակ աւուրց գարնան
 լուրջ հեղամունչ,
 Հանգիստ լերուք Տարօնոյ յինեակն ի վանս
 գերունակ,
 Աստուած ի Ձեր կոյս չիք ձեզ հակառակ:
 Չիք սրգել շրթանցս երբէք խնկել
 մաղթանս առ Սաբաւօթ,
 Օ երժ գտանիլ յանձանց դժնեայ եւ ի
 բանիցն չար ստայոյ:
 Չեր բարձրացին արդիւնք եւ քերտն մինչ
 ի գաւառն աստեղաց,
 Յանգ միթարել զմանկուսն հայկազանց
 չմայեակ Մ. Մելքիսեդ Սերովբեան
 Սուտուրկացի, Աշակերտ Ժսասն.
 Գաւորաց ուսումնարանին կարնայ:

Յուլիս 23. 24. 25. 26. Վարդապառ.
 Տօն. Բաղմութիւն. Անկարդութիւն. եւ
 Անպատուութիւն ի Ս. Կարապետ:

Խմբագիր Տարօնոյ Արծուիկիս
 Դ. Արուստեանց. Ղեւ, Ս. Երծուիկ: